

Сви знамо како изгледа ритуал повратка тела војника погинулог у иностранству; погребна музика, национална застава, пратња и поздрави, а све до детаља преносе медији. Политичари и генерали имају речи утехе за чланове ожалошћене породице, од којих су неки тако млади да често носе бебе у рукама.

Али то није било оно што је доживела Дили, сестра Роберта, бившег падобранца који је погинуо у једној заседи у Ираку, и чији је леш из Кувајта био пребачен на аеродром у Глазгову. Службеник из погребног предузећа је објаснио Дили да је авионом стигло 10 лешева, од којих два није могуће идентификовати. Робертов ковчег је изгледао као „велика наранџаста кутија“. Није било никакве свечаности, ниједне британске заставе, ни једног новинара, ни једног питања. Његова смрт, да се зна, не уписује се ни у какву листу. Разлог за то је веома једноставан; Роберт је престао да буде падобранац, и у часу смрти је био „приватно ангажован“. Неки их зову војницима фирме, или саветницима за безбедност. Ирачани их зову плаћеницима.

Рат се мало-помало приватизује, и то на смишљен начин пред нашим носом. Наранџаста кутија која је послужила као Робертов ковчег, то нам показује једнако као и статистика. Патрик Кокбурн, угледни коментатор специјализован за ситуацију у Ираку, рачуна да је на врхунцу окупације било око 160.000 приватно ангажованих, од којих је можда чак 50.000 било јако наоружаних људи за безбедност. Рат и каснија окупација, били би немогући без њиховог доприноса.

Захваљујући Полу Бремеру, шефу кога су САД одредиле да води Привремене власти Коалиције, сви ти под уговором су уживали у имунитету пред ирачким законима, а према Наређењу 17, које је Ирачки парламент био приморан да усвоји (које је било на снази од 2003. до почетка 2009).

Никога не занима да изброји колико је ирачких цивила било рањено или мртво од руку

приватно ангажованих, али постоје бројни докази који указују да је било општих злоупотреба. Покољ 17 цивила који су извели припадници Блеквотера у самом центру Багдада био је најпознатији догађај, али их је било још много о којима се не говори. Један ветеран од ових под уговором ми је причао, али под условом да остане анониман, да је разговарао са једним Јужноафриканцем, и да му је тај рекао да је убити Ирачанина исто што и „убити једног *kaffir*“ (пежоративан назива за црнце у Јужној Африци). Поносни на своју професионалност, други су ми причали о одвратности коју им је изазивало насиље „каубоја“. Ако би неки под уговором упао у инцидент који је изазвао гужву, фирма би га сместа извела из земље. То је имунитет по декрету.

Док су обични војници под уговором ризиковали свој живот и физички интегритет на Route Irish, шефови њихових фирми су зарађивали богатства. Дејвид Ласер, директор Халибартона (предходно је то био Дик Чејни), зарадио је у 2004. нешто мање од 43 милиона долара. Гејн Реј, из Титана, зарадио је више од 47 милиона између 2004. и 2005. године, а Ј. П. Лонодон, из фирме САСИ, примио је 22 милиона долара. А важни су увек детаљи. Приватне фирме су од Армије САД примале 100 долара по војнику за прање веша. У једном званичном извештају из јануара 2005. године, специјални главни инспектор за Реконструкцију Ирака, Стјуарт Бовен, открио је да је нестало 9 милијарди због превара и корупције, и то само у веома ограниченом периоду за време Привремене власти. Такође је постојао и економски имунитет.

Као што ми је рекао један од војника под уговором, „то место је смрдело од пара“. Није чудно што су многи лоше плаћени војници и чланови Специјалних снага тражили посао по овим приватним фирмама, у којима су видели јединствену могућност да се *нахватају пара*

Али, нису се *нахватали* само новца.

Већ смо се навикли да гледамо слике касапница и покоља *тамо*. Навикли смо се на приче о несталим милијардама, о похлепи фирми, злоупотребама, тортури и тајним затворима. Детаљни прорачун који је направио часопис

The Lancet

само до јуна 2006. године, говори о 654.965 мртвих, што је тешко да се схвати. Сада све то изгледа пристојно далеко, како у времену тако и у простору. Како кажу, захватио нас је замор од Ирака.

Али, оно *тамо* се враћа кући. Ирак је у свести *наших момака*.

Запањен сам остао кад сам сазнао, од организације Combat Stress, која брине о војницима који доживљавају посттравматични стрес, да се он јавља тек после просечно 17 година. Сада се припремају (као и Армија САД), за огромну лавину у наредним годинама.

Норма, љубазна болничарка пред пензијом, која је године провела са бившим војницима, отворила ми је пут ка овој причи када ми је рекла да „многи од тих људи су у жалости за својим некадашњим идентитетом“. Један бивши војник ми је показао слику које је насликао о самом себи; „Хоћу само да повратим моје некадашње ја“, рекао је.

Наређење 17 је повучено у Ираку, али његов дух и даље доминира; смрад некажњивости, лажи, потцењивање међународног права, бојкота Женевских конвенција, тајних затвора, мучења, убистава, стотине хиљада мртвих. Кад замислим интелектуалне ауторе свега поменутог, Буш, Блер и друштво, са Аснаром у позадини, како зарађују све те милионе после својих говора и својих вечера и својих међународних фондација, не могу да престанем да не мислим на болничарке из Фалуце које данас присуствују рађању деце са две главе и деформисаним телима, захваљујући хемијским бомбама баченим на град. То је поклон који смо оставили за будућност.

У срамном говору војницима у Форт Брагу од 14. децембра 2011. године, да би се обележио крај америчке војне окупације, Обама је рекао одушевљеним трупама да одлазе „уздигнутог чела“. Уз уобичејену мешавину сентиментализма и хипокризије која им тако добро иде, оплакали су своје мртве а заборавили су покоље над Ирачанима. У неком достојнијем свету, повили би главу посрамљени, затражили би опроштај, и почели би да плаћају надокнаде за милионе уништених живота у току генерација.

(Аутор је сценариста филма Route Irish, у режији Кена Лоуча.)

Превод из Ел Паиса: Бранислав Ђорђевић